

Mit mond Dieterich erdőgazdasági üzemtanának III. kötetében?*)

Irta: dr. Magyar János.

Dieterich erdőgazdasági üzemtana három terjedelmes kötetre rúg. Ezek tartalma már az alcímükből is kitűnik. Az első kötet az erdőgazdasági üzemtan tudományos alapvetését adja (*Wissenschaftliche Grundlegung*), a második pedig az erdőértékbecslés irányelveit taglalja (*Waldwertschätzung*). Tartalmukat részletesebben az *Erdészeti Lapok* 1940. évi XI., illetve 1941. évi XII. füzetében dr. Kovács Ernő már ismertette. Most *Dieterich* nagyszabású munkájának a harmadik kötetébe pillantunk be egy kissé közelebről.

Ebben a szerző mindenekelőtt az erdőgazdasági eredményszámítás alapkérdéseit és feladatait tárgyalja.

Az eredményszámítás a magunk elé tűzött célnak a függvénye. Ahány cél, annyiféle számítás. Nem elég tehát csak erdőértékszámításról, helyesebben erdőértékbecslésről beszélnünk. Az erdő értékének a megbecslése csak egyetlen egy meghatározott célra irányuló művelet. E mellett azonban még sok egyéb cél jegyében számolhatunk, sőt kell is a gyakorlatban számolnunk.

Mind az állam, mind az egyes birtokosok szempontjából egyaránt kívánatos, hogy az adóztatás, illetve az adókiivetés igazságosan történjék. Az adókiivetési eljárás, amint tudjuk, két részre oszlik, mégpedig a kiivetést előkészítő eljárásra és magának az adónak a kiivetésére. Az előkészítő eljárás feladata az adóalapok helyes megállapításához szükséges adatok kipuhatolásából, a kiivetése pedig a megbecsült vagy az adózó szolgáltatotta adatokból megállapított adóalapok után járó adónak a törvényes mértékben való előírásából áll. Célunk, sőt kötelességünk lehet tehát pl., hogy a helyes adóalap megállapítás, illetve adókiivetés érdekében megfelelő adatokat szolgáltatassunk.

Célul tűzhetjük ki ezen kívül valamely erdőgazdasággal kapcsolatban az eddig vallott gazdasági elvek és követett üzemi eljárások felülvizsgálását, a fa és egyéb erdei termékek időszerűen jogos árának a megállapítását, az üzemi és igazgatási díjtételek szabályozását, stb.

Dieterich fejtegetései közben ismételtlen és nyomatékosan hangsúlyozza, hogy ítéleteinket lehetőleg ne egyes erdőrészletekre, illetve egyes faállományokra, hanem mindig teljes gazdasági vagy legalább is teljes üzemi egységekre alapítsuk. Az erdőrészlet, illetve

* Dr. V. Dieterich: Forstliche Betriebswirtschaftslehre. III. Bd. Erfolgsrechnung — Zielsetzung. (Erdőgazdasági üzemtan. III. kötet. Eredményszámítás — Célkitűzés.) Verlagsbuchhandlung Paul Parey. Berlin. 1941. Ára külföldön: 15 RM.

a faállomány az *egésznek* nem önálló tagja, hanem csak egy alárendelt része. Faállományonként külön-külön az erdőgazdaság eredményének csak időben és térben egyaránt szűkreszabott kérdései vizsgálhatók. Szakszempontról teljes és kifogástalan eredményszámítás alá csak egész gazdasági egységek vonhatók.

A számításainkhoz szükséges adatokat részint közvetlen felvételekből, részint gazdasági feljegyzésekből kell merítenünk. Éppen ezért elkerülhetetlen annak a kérdésnek a vizsgálata, hogy az erdőgazdaság számára melyik, illetve milyen könyvelési rendszer felel meg a legjobban?

A *kereskedelmi könyvelés* (*kaufmännische Buchführung*) legjellemzőbb tulajdonságai a kereskedelmi élet kohójában forrottak ki. A kereskedelem (a kereskedelmi vállalat) alapvetően legnagyobb részben változó, gyorsan forgó tőkéből áll, amely állandó készenlélet követel a vizsgálatra, illetve az eredményszámításra. A kereskedelemben a hitelügyletek igen gyakoriak és döntő szerepük van; folyton tisztán kell tehát látni a követelések és tartozások állását. A kereskedelmi vállalkozás többnyire önálló ágakra oszlik, amelyeknek a tőkét és eredményét külön-külön lehet és kell is kimutatni.

Mindezek a körülmények, illetve követelmények az erdőgazdaság természetéhez rendszerint nem vágnak. Ezért pl. *Wessely* a kereskedelmi könyvelést az erdőgazdaság számára alkalmatlannak tartja. (*Abetz* azt hangoztatja, hogy a hitelügyletek újabbán az erdőgazdaságban is nagy szerepet játszanak. Viszont *Dieterich* ezzel kapcsolatban azt vallja, hogy a hitelügyleteket — hacsak az állam nem veszi a kezébe a dolgot — tanácsos az erdőgazdaságtól távoltartani; véleménye szerint szinte elképzelhetetlen, hogy idegen pénzzel okszerű erdőgazdálkodás lenne folytatható.)

A *kincstári könyvelés* (*haushaltsmässige, bzw. sog. kame-ralistische Buchführung*) felett pedig bizony elszállt az idő. Egyrészt egyszerűen csak bevételeket és kiadásokat könyvelni: ma már általában nem elég, másrészt a költségelőirányzatnak rovatonkénti szigorú megtartását követelni — ennek a könnyű ellenőrzése érdekében hívták t. i. életre ezt a könyvelési rendszert — túlságosan merev és a lényeghez képest többé-kevésbé helytelen alapelv; a könyvelés igazi célja nem az, hogy olyan munkát végezzünk, amely könnyen ellenőrizhető.

Végére azonban *a maga helyén* mind a két könyvelési rendszernek megvan a létjogosultsága erdőgazdasági vonatkozásban is. Az, hogy a kereskedelmi könyvelés nyújtotta lehetőségeket az erdőgazdaságban talán nem használjuk ki teljes mértékben, nem zárja ki az alkalmazását; sok olyan előnye van, aminek erdőgazdasági vonatkozásban is igen jó hasznát láthatjuk. Másfelől a kincstári könyvelés — bizonyos rugalmasság esetén — éppen az egysze-

rűsege folytán felelhet meg a kis és egyszerű viszonyok közt dolgozó erdőgazdaságban.

Legjobban megfelelő erdőgazdasági könyvelés általánosságban nincs. Az egyik könyvelés (könyvelési változat) lehet teljesen helyénvaló az állami erdőgazdaságokban; egy másik a nagykiterjedésű (önálló) magánerdőgazdaságokban, ismét másik ott, ahol a mezőgazdaságnak az erdő csak kiegészítő része, és megint más, ha az erdőgazdaság a tulajdonos ipari vállalatával van szervi kapcsolatban, stb.

Sok tekintetben befolyásolhatja a könyvelés megválasztását az a körülmény is, hogy a könyvelés a szorosabb értelemben vett erdőgazdasági személyzet dolga-e vagy sem. Bizonyos okokból előnyös volna, ha az egész vonalon a könyvelést is szakszemélyzet végezné; csakhogy — egyebeket nem is tekintve — szakembereinket túlságosan íróasztalhoz láncolni: nem gazdaságos.

Egyébként a *rövidéletű pénzzámadás (kurzfristige Geldrechnung)* az erdőgazdaságban mindig lényeges kiegészítésre szorul. A pénzzámadást kiegészítő *hosszabblejáratú kimutatások* (élő- és holt-, illetve ingó- és ingatlan-leltárak, — *langfristige Sachmengennachweise* —) közül a legfontosabb az élőfakészletkimutatás. Ilyet évről-évre, sajnos, nem készíthetünk. Az élőfakészlet megfelelő számbavétele a nagyobb erdőgazdaságokban tekintélyes munkát jelent; ennek az elvégzésével a gazdaság csak hosszabb időközönként terhelhető meg. Egy-egy teljes erdőgazdasági eredményszámításra, az erdőrendezés időbeli rendszerétől függően, többnyire csak tíz, vagy húsz évenként kerülhet sor.

Egyesek a készlet-számbavétel terén meglegszenek csupán a mennyiségi kimutatással (*Mengennachweis*) s úgy vélik, hogy elegendő, ha a készletfelvételek eredményeit mennyiségi tekintetben összevetik egymással. Ámde mit ér az ilyen eredményszámítás — kérdi *Deiterich* — amikor pl. a készlet mennyiségében változás talán nem mutatkozik, viszont a gazdálkodás elmúlt időszaka alatt az erdőből értékes szerfát vettek ki és a helyét esetleg csak kevésbé értékes anyag pótolja?

Mások az élőfakészletet s általában a gazdasági dolgokat — természetesen kellő részletességgel megejtett felvétel alapján — pénzürtékben is kifejezik (*Sachmengennachweise mit Geldwertbezeichnung*), miközben az egész vonalon vagy csak a befektetési értékkel (*Kostenwert*) vagy csak a gazdasági értékkel (*Erwartungswert*) vagy pedig csak a használati értékkel (*Verbrauchswert*) dolgoznak; vannak, akik mind a három érték alkalmazásával élnek (*Verbindung von Kosten-, Erwartungs- und Verbrauchswerten*).

Ha az élőfakészletet pénzürtékben is kifejezzük, már jóval komolyabb munkát végzünk, mintha csak a mennyiségében fogjuk meg. Az élőfakészlet pénzürtékben való kifejezésének azonban —

nem tekintve a fatömeg mennyiségi és minőségi megbecslésével járó bizonytalanságot, valamint az értékbecslés módjának a helyességét vagy helytelenségét, — ezekről a megelőző kötetben volt részletesen szó — van egy elkerülhetetlen gyengéje. Mindig azokat a faárakat, munkabéreket, stb. kell ugyanis a számításunkba bevonunk, amelyek az eredményszámítás alkalmával valóban fennállanak. E miatt azután egészen szakszerű munka esetében is előfordulhat, hogy eredményszámításunk az erdőgazdaság, illetve az erdőgazdasági üzem teljesítményéről minőségi viszonylatban hamis képet ad.

Ennek a ténynek a felismerése néhány szakembert arra indított, hogy ne a való életnek megfelelő s ennek következtében változásoknak kitett, hanem képzelt (*fiktív*), de viszont egyszerűsmindenkorra állandó értékekkel számoljon. Csakhogy az ilyen alapon végzett számolás tökéletesen meddő munka. Az erdőnek képzelt adatokból levezetett értéke a való életben semmire sem jó. Viszont az üzemnek két-két eredményszámítás közé eső teljesítményét olyképpen is lemérhetjük, hogy a gazdaság javait mennyiségi és minőségi tekintetben kellő részletességgel számbavesszük és a talált állapotot a korábbi állapottal egybevetve: a változások végeredményéről, illetve együttes hatásáról egyenletek és bonyolult számműveletek nélkül szakvéleményt mondunk (*gutachtliche Beurteilung*). És ez a megoldás, ha az üzem teljesítményét a jövő szempontjából is vizsgáljuk, nemcsak kielégítő, de egyszerűsmind a leghelyesebb is. A jövőre nézve joggal becsülhetünk esetleg pl. egy választékot többre — vagy kevesebbre — mégpedig anélkül, hogy meghatározott pénzértéket tulajdonítanánk neki, mint amekkorára ára a kereslet-kínálat viszonyából vagy a technikai ismeretek állásából vagy éppen a kormányhatóság rendelkezéséből kifolyólag a korábbi eredményszámítás idejében volt, illetve a jelenben van. A jövőre nézve alkotott értékítélet azonban inkább csak szavakba foglalt érveléssel okolható meg.

Egyeseket tehát a valóságos árakkal, bérekkel, stb.-vel történő számolás helyett a képzelt értékekkel való számolásra az készítetett, hogy az erdő értékére, illetőleg az üzem teljesítményére ne vezessenek le *irreális* eredményt. Az abszolút és relatív ár-, bér- (stb.), illetve értékemelkedés vagy csökkenés között azonban a határ élesen nem húzható meg, másfelől az abszolút ár-, bér- (stb.), illetve értékemelkedés vagy csökkenés is a való életből ered. Éppen ezért, igenis mindig a valóban fennálló árakkal, bérekkel (stb.-vel) kell számolnunk, mert az eredményszámításunk legfelsőbbfokú eredménye csakis így lehet reális eredmény. Házi használatra az üzem teljesítményét — amint az előbb már említettük — pénzértékekkel való számolás nélkül is lemérhetnénk, illetve lemérhetjük; az erdőgazdasági eredményszámítás azonban nemcsak házi

használatra való. Az erdőgazdasági üzem dolgaiba a hatóságoknak igen sok beleszólásuk van. Már pedig ha az erdőgazdasági eredményszámításnak a valóban fennálló árakkal, bérekkal, stb.-vel levezetett eredménye alkalomadtán azt mutatná, hogy a hatósági rendelkezések megtartásával és egyébként is becsülettel végzett munka az ugyancsak a hatóságok rendeleteivel megszabott fa- és egyéb erdei termékárak, valamint munkabérek stb. aránytalan viszonya miatt méltányos pénzhaszonra nem vezet: akkor éppen ezért és csakis így fordulhatunk a legfelsőbb erdészeti hatósághoz azzal a kéréssel, hogy a kormány általános gazdasági és munkáspolitikájában az erdőgazdaság irányában tapasztalható hátrányok kiegyensúlyoztassanak.

Kerek összefoglalásban tárgyalja *Dieterich* az eredményszámításra (az eredményszámítás módszerére) vonatkozó saját javaslatát.

Azt ajánlja, hogy az erdőgazdaság dolgainak az időszaki állagkimutatását kössük össze az ugyancsak időszaki hozadékszabályozással és a mind tömegében, mind pénzértékében kifejezett évi eredményekkel.

Javaslatának a megvilágítása végett táblázatos kimutató-sokba foglalt példákat közöl; rámutat arra, hogy az erdőgazdasági üzemtervet az erdőértékbecslés, illetve az állagösszevetés és az évi eredménykimutatások alapjául miképpen kellene kidolgozni; végül pedig ugyancsak táblázatos összeállításokkal példázza az eredménykimutatásoknak az ár- és költségszabályozás, valamint az adóügyi kérdések szempontjából szükséges kiértékelését.

Teljesség kedvéért meg kell még említenünk, hogy vannak olyanok is, akik az eredményszámítás során kizárólag azt nézik, mekkora kamatlábbal hajtja a jövedelmet az erdőgazdasági alapvagon pénzben kifejezett értéke, illetve az erdőgazdaságba befektetett pénztőke. (A talajjáradék, illetve pénzügyi vágásforduló hívei.)

Az erdőgazdaságnak ezzel a nyers üzleti szemléletével (Kapitalwirtschaft) *Dieterich* merőben szembehelyezkedik, és kifejti, hogy az erdőgazdaság alapvagona elsősorban nem pénztőke, hanem az élőfakészlet, amelyhez a közigazdaságnak és a népi sorsközösségnek oly fontos érdekei fűződnek, hogy azt a nyereszkesedésnek még a gondolatával sem volna szabad illetni. Az erdőgazdasággal kapcsolatban beszélhetünk bevételről (*Einnahme*) és kiadásról (*Ausgabe*) vagy hozadékról (*Ertrag*) és költségről (*Aufwand*), a nyereségről (*Gewinn*) és veszteségről (*Verlust*) szavakat, illetve fogalmakat azonban lehetőleg kerüljük.

Dieterich munkájának az utolsó főrészében az erdőgazdasági célkitűzés alapelveit és módszereit tárgyalja.

Először is felsorakoztatja a tankönyvekből ismeretes és a gyakorlatban követett irányokat. Részleteire boncolja az erdőgazdaság sztatikus szemléletéből folyó célkitűzést, majd az erdőművelés célkitűzéseit, így mint szélsőséges példákat: a szálalószegélyvágásos üzemi rendszert és az örökerdő rendszerét. Ezt a két üzemi rendszert egyenesen keresztűz alá veszi, és ezzel kapcsolatban minden tekintetben bebizonyítja, hogy egy-egy üzemi rendszert az élettől távolálló merevség és az egyoldalúság veszélye nélkül nem lehet általános érvényre emelni és még kevésbé a gazdaság célja fölé rendelni. *Gazdálkodni* — amint mondja — azt jelenti, hogy a jelen és a jövő szükségletének a kielégítése érdekében mindenkor a legalkalmasabb eljárást, s ezt is mindenkor a teljesítmény és költségek legkedvezőbb viszonyával alkalmazzuk. Nem az üzemi rendszer szabja meg a gazdaság célját, hanem megfordítva: a gazdaság célja az üzemi rendszert, illetve az üzemi célt. Olykor ugyanaz a gazdasági célt más-más üzemmóddal is elérhető. Az üzemi cél az állományalakot és az üzemmódot dönti el; elérésére pedig az üzemi eljárások szolgálnak. Az üzemi eljárások megválasztása alkalmával természetesen mindig figyelembe kell vennünk azt a körülményt is, hogy az egyes faállományok, illetve erdőrészek kölcsönösen hatnak egymásra. (Az erdőrészek gazdasági és technikai szolidaritása). Ha valamely üzemi cél jegyében már huzamos ideje dolgozunk, akkor ez az élőkészlet szerkezetéről leolvasható. Egyébként egy-egy állományalakhoz, vagy egy üzemi eljáráshoz sem szabad mereven ragaszkodnunk, mert az erdő nem amolyan kiállítás, ahol az ember valamely cikknek, illetve eljárásnak akar hírt verni, hanem a közgazdaság és az erdőbirtokos munkaterülete. Vonatkoztatja ezt *Dieterich* különösen az elegyes állományok a gyérités és a természetes felújítás kérdésével kapcsolatban elhangzott és gyakran igen egyoldalú véleményekre. Az elegyes állományokkal szembeállítja az elegyes erdőt, illetve az elegyes erdőrésszel az elegyes üzemosztályt; a természetes felújítás valamely megokolatlanul felkapott változatával a sikernek a fafajtól való függőségét (bükk és ernyősvágás, lúccs és szegélyvágás, jegenyefenyő és szálalóvágás); rámutat arra, hogy mennyire erőltetett cél, amikor pl. az agyonlegeltetett területet mindenáron lombfával akarjuk beerdősíteni, holott azon a lombfával (és a jegenyefenyővel) a legtöbbször alig-alig boldogulunk, stb.

Külön foglalkozik az új német fapiaci renddel s ezzel kapcsolatban végül is azt a nézetét fejezi ki, hogy az erdőgazdasági üzemi célkitűzése és terveinek felállítása terén a közgazdaság igényeit huzamosan csak abban az esetben elégítheti ki, ha az állami gondoskodás részesévé válik, mégpedig nemcsak annyiban, hogy az állam az erdészeti igazgatás, az erdőrendészet és az erdészeti szolgálat kérdéseit szabályozza, hanem olyan általános gazdaság-

politikai rendszabályok alkotása tekintetében is, amelyek a fafelhasználás (nyersanyagfelhasználás) irányítása és az áraknak, valamint az adó- és illetékterheknek a megfelelő rendezése útján az erdőgazdaság eredményességét közvetlenül biztosítják.

Hogy az erdőgazdasági célkitűzés kérdését az erdőgazdaság illetve az erdőgazdasági üzem sztatikus szemléletének a guzsából kibontsa és az összes idevágó szakkérdéseket hiánytalanul felölelő szemléletkörbe állítsa mint célkitűzést, letárgyalja az erdőgazdaság okszerűsítésének (racionalizálásának) a módját is. Ennek a kérdésnek, illetve célkitűzésnek különös nyomatékot ad a mai háborús helyzet, amikor mindent takarékosabban kell elvégezni, mint egyébként. Gépek alkalmazásával emelhető a munkateljesítmény, a meghatározott munka tehát rövidebb idő alatt végezhető el, másfelől kímélhető az emberi és állati erő. A gépek alkalmazása azonban csökkenti a kis területekre korlátozott, illetve gyakori visszatéréssel járó munkák tervezését és ezért a véghasználati vágásmód a tarvágás felé tolódik el, a felújítás pedig, mint a véghasználati vágásmód függvénye, a mesterséges felújítás felé, stb. A racionalizálással szorosan összefügg a munkáspolitiká. Az állandó erdei munkások az erdészetnek igen értékes elemei; közülük kerülnek ki a legjobb erdőőrök. Különleges munkát csakis állandó erdei munkásra bízhatunk, stb.

Utat mutat *Dieterich* a célkitűzés kérdéseinek a rendszerezésére is. Tárgyalhatók ezek: 1. ügykörök szerint, 2. időbeli vonatkozásban, 3. térbeli vonatkozásban és 4. az erdőbirtokos szándéka (kívánsága) szerint.

A célkitűzés ügykörei: a) gazdasági, b) üzemi, c) munkatechnikai, d) igazgatási cél. A gazdasági cél bizonyos szükségletek kényszerű és folytonos fedezésének a jegyében áll; az üzemi cél azok a természetadta, illetve természetmegszabta lehetőségekhez képest megválasztott módok képviselik, amelyek a gazdaság céljának az elérésére alkalmasnak látszanak; a munkatechnikai cél a gazdaság céljához illő üzemi eljárásoknak, s különösképp a kézi és gépi munkák alkalmazásának a megfelelő szabályozásában jut kifejezésre; végül az igazgatási cél az egész munkaszervezetnek a sikeres gazdálkodásra irányuló beosztásában nyilvánul meg.

Időbeli vonatkozásban van a) hosszúlejárátú, b) közepes időtartamú és c) rövidlejárátú cél. Hosszú lejárátú cél a gazdasági cél és az üzemi célok közül pl. mindenekelőtt az állományalak. Közepes időtartamú cél csaknem minden üzemi cél és a lehetőséghez képest az igazgatási célok; rövidlejárátú cél pedig a legtöbb munkatechnikai cél, mert szorosan összefügg az évi favágatási, erdőművelési stb. tervvel.

Térbeli vonatkozásban van a) az egész országra, b) egy-egy vidékre (törvényhatóságra, erdőigazgatóságra), c) egy gazdaságra

(erdőhivatali kerületre s ezen belül egy-egy üzemosztályra), d) egy-egy tagra vagy erdőrészletre kiterjedő cél.

Az erdőbirtokos szándéka (kívánása) többé-kevésbé a gazdasági célhoz igazodik, viszont a gazdasági cél (a gazdaság rendeltetése) legnagyobb részét az erdőbirtokos jogi minőségének és a birtok kiterjedésének a függvénye.

Az erdőbirtokos jogi minőségének és a birtok kiterjedésének a hatása a célkitűzésre a legszélsőségesebben az állami nagybirtoknak és a kis magánbirtoknak a szembeállításával tűnik ki. Az állami nagybirtok feladata elsősorban a közszükséglet fedezésére szolgáló fa termelése; (*Holzbedarfsdeckung*) — a kis magánbirtok rendeltetése ellenben mindenekelőtt az, hogy a tulajdonosának a fa-, illetve pénzsükségletét elégítse ki. Természetes azonban, hogy azért a gazdaságosság követelményének, mint másodlagos célnak, az állami nagybirtokkal kapcsolatban is kellő érvényre kell jutnia.

A szerző fejtegetéseinek az összefoglalásaképpen nem győzi eléggé hangsúlyozni, hogy az erdőgazdasági célkitűzés minden tekintetben mennyi bizonytalansággal jár. A jövőbe tisztán nem láthatunk; ezért ne tegyünk fel mindent egy lapra. Az, hogy napjainkban egyik-másik fafaj vagy választék iránt nagy kereslet tapasztalható, egyáltalán nem záloga annak, hogy a jövőben is ugyanez lesz a helyzet. Egy előre nem látható találmány következtében pl. egészen új kereslet-, illetve árviszony köszönhet be.

A távoli jövőre irányuló tervezéseinkkel, illetve célkitűzéseinkkel kapcsolatos számításainkat a pénzürtékekkel való számolás helyett inkább a faterméstan (*Ertragskunde*) megállapításaira és a munkatudomány (*Arbeitswissenschaft*) szolgáltatata időmértekben kifejezett teljesítményszámokra alapítsuk. Ezek időállóbbak és éppen ezért megbízhatóbb alapok. Ezenkívül ügyeljünk mindig a természet, illetve a termőhely útmutatására. Ez azonban persze nem azt jelenti, mintha a *vissza a természethez* jelszó nem volna frázis. Ezt a jelszót csak annyiban kell komolyan vennünk, hogy a termőhelynek megfelelő fafajok fennmaradásának és elterjedésének mindenképpen lehetőséget biztosítsunk. Erre az elegyes állomány egyedül nem elég biztosíték; döntőbb szerepe van ebben a tekintetben az állományalaknak. Egyébként az elegyes állományok létesítése nem öncél. A gazdasági céllal, — amely előtt az üzemi célnak és minden felkapott jelszónak meg kell hajolnia, — megfelelő termőhely esetében és főképpen kisebb kiterjedésben, az elegyetlen állományok igen jól összeférnek. Az elegyes állományok megtelepítése és fenntartása a gazdaságtól olykor különben is olyan áldozatot kíván, ami elegyetlen telepítés, illetve elegyetlen felújítás esetén elkerülhető volna. Az elegyetlen állományoknak — de elegyes üzemosztálynak! — nagy előnyük, hogy a szükséghez vagy a kereslethez képest ahhoz a fafajhoz nyulha-

tunk, amelyhez éppen akarunk, mégpedig a nélkül, hogy egyidejűleg olyan fafajt is vágnunk kellene, amit pillanatnyilag nem kívánunk. Ezt elegendő állományokkal kapcsolatban nem tehetjük meg, — vagy legalább is a nélkül nem, hogy az esetleg visszahagyott fafaj, mint állomány, megfelelne az eredeti céljának. (Stb.)

Miközben *Dieterich* sorra feltárja a gazdasági cél, illetve célok általános és nagytérbeli, valamint az egyes üzemekkel és egyes üzemosztályokkal kapcsolatos kitűzésének az irányelveit és módszereit, a fakészlet fenntartásának, a vágásforduló megválasztásának és az egyes faállományok vágásérettségének a kérdését, továbbá az üzemi célok kitűzésének a lehetőségeit és határait, az üzemi célok közötti összefüggéseket, majd a munkatechnikai célok indítékait, megvalósítását és gazdasági létjogosultságának a bizonyítékait, végül az igazgatási célok kitűzésével kapcsolatban a kézi munka és az erdészeti szolgálat szabályozásának az ügyét: — szinte tömegével nyújtja a gyakorlat számára is valóban értékes ismeretanyagot.

Fejtegetéseit a közvetlenség és a totális szemlélet, véleményét és javaslatait a logika és a határozottság jellemzi.

Dieterich könyve jó könyv!

*

Was sagt Dieterich im III. Band seiner „Forstlichen Betriebswirtschaftslehre“? Von Dr. J. Magyar.

Eingehende Besprechung des abschliessenden Teiles des grossangelegten Werkes.

*

Qu'est-ce que dit Dieterich dans le IIIe volume son „Exploitation sylvicole“? Par le Dr J. Magyar.

Analyse détaillée du IIIe volume de l'ouvrage.

*

What Does Dieterich Teach in Vol. III. of His "Forest-management Economy"? By Dr. J. Magyar.

Detailed discussion of the final part of the important work.